Liikenne- ja viestintävaliokunta 12.4.2018

Suomen Tieyhdistys
Jaakko Rahja, jaakko.rahja@tieyhdistys.fi, 0400-423 871

Tieyhdistyksen mielestä lakiesitys on pääperiaatteiltaan ja rakenteeltaan hyvä. Kansalaislakina sitä tulee kuitenkin osata ns. maallikoiden käyttää. Lakiesityksessä on eräitä osakkaiden ja ulkopuolisten yhdenvertaisuuteen ja osakkaiden oikeuksiin liittyviä ongelmia, vaikka lain perustelujen mukaan pyrkimys on ollut parantaa oikeudenmukaisuutta. Em. syistä johtuen lakiin esitetään ao. korjauksia.

Ulkopuolisen oikeus käyttää tietä, 28 §

Kyse on periaatteesta, millä ulkopuolinen voi ja saa käyttää tieosakkaiden ylläpitämää yksityistietä. Kohta ei ole oikeudenmukainen sekä yhdenvertainen osakkaan ja ulkopuolisen oikeuksissa ja velvollisuuksissa osallistua tien ylläpidon kustannuksiin.

Tiestä aiheutuu osakkaille kustannuksia (investointi, ylläpito), vaikka sitä ei käytettäsikään. Tieosakkaat jakavat nämä kustannukset keskenään *tiestä saatavan hyödyn mukaan*. Lain tulisi tarkastella myös ulkopuolisia tien käyttäjiä samalla periaatteella, eli tiestä saatavan hyödyn mukaan. Lakisesityksen 28 § 1 mom mukaan ulkopuolinen voisi käyttää yksityistietä vapaasti ja saada siitä hyötyä edellyttäen vain, ettei aiheuta *kunnossapidon kustannuksiin **selvää lisäystä***. Ulkopuolinen saisi siis hyötyä tiestä ilman tienkäyttölupaa ja käytännössä myös aiheuttaa osakkaille kustannuksia tarvitsematta itse osallistua niihin. Esimerkiksi ao. muutos ko. pykälään ja perustelutekstiin **(ks. liite)** korjaisi asian.

Ehdotus: muutetaan 28 § 1 mom: *Muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuva yksityistien käyttäminen säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen sekä vähäistä merkittävämpään muuhun toimintaan on luvanvaraista. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan tarvita jokamiehenoikeuden nojalla tapahtuvaan kulkemiseen tai välttämättömien viranomaistehtävien edellyttämään tienkäyttöön.*

Ulkopuolisen tienkäytön käyttömaksu, 41 §

Nykylaista poiketen esityksessä ei ole ulkopuolisen velvollisuutta antaa selvitystä, kuinka hän on yksityistietä käyttänyt. Osakkaalla tämä velvollisuus on (35 §). Tätä maksuhaluttomat tienkäyttäjät tulevat käyttämään hyväkseen. Jo nykyisin tiekunnat joutuvat tekemään kohtuutonta salapoliisityötä selvittääkseen, kuka on kuljettanut, mitä ja kuinka paljon.

Ehdotus: lisätään 41 § nykylain mukaisesti; *'Milloin joku on velvollinen suorittamaan käyttömaksua, hänen on viivytyksettä tien käytön päätyttyä annettava toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle taikka sille, joka on antanut luvan tien käyttöön, selvitys kuljetetun tavaran määrästä sekä kuljetustavasta ja –ajasta taikka tien muusta käytöstä uhalla, että maksun suuruusmuutoin voidaan vahvistaa arvion perusteella.'*

Lisäksi esitetään (pykälän viimeinen virke), että ulkopuolisen käyttömaksun määräämisaika on 1 vuoden sijasta 3 vuotta, kuten tieosakkaalla (39 §); "*Käyttömaksu voidaan määrätä takautuvasti enintään kolmen vuoden ajalta määräämisajankohdasta lukien'*

Tienpitäjän oikeudet kasvillisuuden poistamiseen, 5 §

Kyse on siitä, millä perusteella ja kenen oikeudella voidaan poistaa kasvillisuutta tiealueelta sekä toisaalta tien suoja- ja näkemäalueelta. 5 § 3 mom antaa tienpitäjälle oikeuden poistaa kasvillisuutta tiealueelta vain, jos kasvillisuus *haittaa näkemää.* Se on tienpidon ja turvallisen liikkumisen kannalta riittämätöntä. Tiealueella oleva kasvillisuus haittaa tienpitoa ja kulkemista, ei näkemää. Sen sijaan näkemä- ja suoja-alueilla (tiealueen ulkopuolella) lakiesitys kasvattaa tarpeettomasti tienpitäjän oikeutta kasvillisuuden poistamiseen.

Esitetään muutos 5 § 3 mom: *Tieoikeuteen sisältyy oikeus puiden, pensaiden ja niiden oksien sekä muiden tienpitoa tai turvallisuutta haittaavien luonnonesteiden poistamiseen tiealueelta. Tiehen kuuluvaksi määrätyltä näkemä- ja suoja-alueelta saa poistaa piha-alueiden ulkopuolelta näkemää ja muuta turvallisuutta haittaavaa luonnontilaista kasvillisuutta kunnan rakennusvalvontaviranomaisen luvalla.*

Muutosesityksessä täsmennetään tienpitäjän oikeus nykylain mukaiseksi niin, että rakennusvalvontaviranomainen (rakennustarkastaja) korvaisi nykylaissa mainitun tielautakunnan.

Oikaisuvaatimus tiekunnan kokouksen päätöksestä, 65 §

Lakiesityksen mukaan tieosakas tai asianosainen voi tehdä moitekanteen (valitus) tiekunnan kokouksen päätöksestä käräjäoikeuteen (nykyisin kunnan tielautakunta). Muutos on oikeuslaitosta tarpeettomasti kuormittava ja 5…10 000 € kustannusriskin takia kohtuuton. Tiekunnat käytännössä pakotetaan hankkimaan oikeusturvavakuutus.

Kuntien tielautakuntien lakkauttamisen takia pääosa tielautakunnan asioista siirretään MML:n yksityistietoimituksessa (maanmittaisinsinööri) ratkaistavaksi. Ei ole olennaista estettä sille, että oikaisuvaatimus tiekunnan kokouksesta tehtäisiin MML:n yksityistietoimitukselle. Em. kustannus- ja oikeusturvasyiden lisäksi tämä huomattavasti selkeyttäisi sen, missä elimessä kulloinenkin yksityistieasia käsitellään.

Käyttömaksun perimiskielto ulkopuoliselta (85 §)

Lakiesityksessä on uusi kohta, että kunnan avustaessa tien kunnossapitoa voidaan tiekuntaa kieltää perimästä ulkopuoliselta tien käyttäjältä 28 §:n mukaista käyttömaksua. Tämä on kohtuuton osakkaiden kannalta. Kunnan avustuksen tarkoitus tulee olla tieosakkaiden tukeminen heidän tienpitovelvollisuudessaan eikä olla estämässä ulkopuolisten tienkäyttäjien maksuvelvollisuutta.

Esitetään poistettavaksi 85 § 1 mom viimeinen lause**;** *Tien käytöstä 28 §:n nojalla suoritettavan maksun periminen voidaan kieltää tien kunnossapitoa koskevassa avustuspäätöksessä.*

Ulosotto, 42 §

Tie- ja käyttömaksujen ulosotto olisi jatkossakin mahdollista ilman oikeuden erillistä päätöstä, mikä on hyvä ja liki välttämätöntä. Lakiesityksessä ulosotto olisi kuitenkin nykylaista poiketen käyttömaksujen osalta mahdollista tiekunnan toimielimen (toimitsijamies, hoitokunta) määräyksen perusteella. On riski, että tämä tuottaa ulosottoon epäselviä ja kiistanalaisia hakemuksia.

Tieyhdistys **esittää**, että käyttömaksu, josta maksaja ja tiekunnan toimielin (toimitsijamies, hoitokunta) ovat eri mieltä, tulisi saattaa tiekunnan kokouksen päätettäväksi. Vasta sen päätöksen perusteella käyttömaksu olisi ulosottokelpoinen.

Tietojen saanti

Tulisi tarkistaa, että laki antaa tiekunnalle riittävät oikeudet ja vastaavasti osakkaalla velvollisuuden antaa tarpeelliset tiedot itsestään osakasluetteloa ja maksuunpanoluetteloa varten (myös osoitetiedot). Tätä varten laissa voisi olla uusi pykälä; ’Tieosakkaan velvollisuudet’.

Valtionavustus

Tarkoitus on, että jatkossa 18 maakuntaa myöntää valtion yksityistieavustuksen. Tämä malli on hallinnollisesti erittäin raskas. Valtionavustus on nyt 13 M€ ja kehyspäätöksen mukaan 2020 alkaen 3 M€, josta yksityistielosseille menee reilut 2 M€. Lisäksi valtakunnallisiin opastus- ja neuvonta-hankkeisiin (mm. tieisännöitsijäkoulutus, yksityisteiden puhelinneuvonta) rahoitustuen saaminen 18 maakunnasta on ylitsepääsemättömän hankalaa.

Tieyhdistys esittää, että valtionavustuksen myöntää liikennevirasto tai yksi maakunta.

LIITE, 28 §

Lakiesityksen 28 § **perustelutekstiin** Tieyhdistys esittää seuraavia, pykälää selventäviä muutoksia;

- 2. kappale; ’ … *tien käyttäminen säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen tai vähäistä merkittävämpään muuhun toimintaan olisi luvanvaraista.’*
- 2. kappale; *’Luvanvaraisuuden ulkopuolelle jäisi siten jokamiehen käytön sekä viranomaistoimintaan liittyvän tienkäytön lisäksi erityisesti muu kuin säännöllinen kulkeminen yksityistiellä, ellei kyse ole jostakin vähäistä merkittävämmästä toiminnasta. Myöskään tien …’*
- 4. kappale; *’…Tällainen kulkeminen ei olisi luvanvaraista, jos kysymys olisi vähäisestä toiminnasta. Luvanvaraista olisi sen sijaan vähäistä merkittävämpi toiminta, johon liittyisi toiminnan järjestämistä, tien käyttämisestä saatava taloudellinen hyöty, tien käytön rasittavuus, kunnossapitokustannusten lisääntyminen tai tien käytön jatkuvuudesta ja käyttökertojen tiheydestä aiheutuva haitta. Poronhoitoalueilla…’*
- 6. kappale; ’ *Vähäistä merkittävämpi muu toiminta olisi momentin mukaan luvanvaraista. Ulkopuolinen ei voisi käyttää tieosakkaiden kustannuksellaan ylläpitämää tietä taloudellisessa hyötymistarkoituksessa ilman käyttömaksua, jonka suuruutta määrättäessä otettaisiin huomioon mahdollisten kunnossapitokustannusten lisääntyminen.’*
- 6. kappale; ’*…olisi toiminta luvanvaraista. Myös tien käytön jatkuvuus ja käyttökertojen tiheys voi aiheuttaa haittaa osakaskiinteistöille ja niiden liikenteelle. Joskus lisäkustannuksia tai haittaa voi aiheutua tilapäisestäkin toiminnasta’.*
- 12. kappale; ’*…suorittamaan tien käytöstä käyttömaksun. Käyttömaksu voidaan siten määrätä myös tilanteissa, joissa tien käyttö muuhun toimintaan jälkikäteen osoittautuu vähäistä merkittävämmäksi. Momentissa viitattaisiin …’*